

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

28 април 1998 година*

„Авторско право и сродните му права – Право на наем и право на заем –
Действителност на Директива 92/100/ЕИО”

По дело С-200/96

с предмет преюдициално запитване отправено съгласно член 177 от Договора за ЕО от страна на Landgericht Köln (Германия) в производството, висящо пред този съд между

Metronome Musik GmbH

и

Music Point Hockamp GmbH

относно действителността на член 1, параграф 1 от Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 г. относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ 1992 г., L 346, стр. 61),

СЪДЪТ,

в състав: г-н G.C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н C. Gulmann, г-н H. Ragnemalm, г-н M. Wathelet и г-н R. Schintgen, председатели на състав, г-н G.F. Mancini, г-н J.C. Moitinho de Almeida, г-н P.J.G. Kapteyn, г-н D.A.O. Edward, г-н J.-P. Puissochet, докладчик, г-н G. Hirsch, г-н P. Jann и г-н L. Sevón, съдии,

генерален адвокат: г-н G. Tesauero,

секретар: г-жа D. Louterman-Hubeau, главен администратор,

като има предвид становищата, представени:

- за Metronome Musik GmbH, от г-н Hartwig Ahlberg, Rechtsanwalt, Hamburg,

- за Music Point Hockamp GmbH, от г-н Martin Matzat, Rechtsanwalt, Münster,

- за германското правителство, от г-н Alfred Dittrich, Regierungsdirektor във Федералното министерство на правосъдието, подпомаган от г-жа Sabine Maass, Regierungsrätin във Федералното министерство на икономиката, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

- за френското правителство, от г-жа Catherine de Salins, Началник на поддирекция към правната дирекция на Министерство на външните работи и г-н Philippe Martinet, секретар по въпросите на външните работи в същата дирекция, в качеството на представители,

- за италианското правителство, от проф. Umberto Leanza, Началник на правната служба към Министерството на външните работи, в качеството на представител, подпомаган от г-н Pier Giorgio Ferri, Avvocato dello Stato,

- за правителството на Обединеното кралство, за което се явява г-жа Lindsey Nicoll, от финансово-правния отдел, в качеството на представител, и г-жа Eleanor Sharpston, barrister,

- за Съвета на ЕС, за който се явяват г-н Bjarne Hoff-Nielsen, правен съветник, и г-н Stephan Marquardt, от неговата правна служба, в качеството на представители, и

- за Комисията на Европейските общности, за която се явяват г-н Jürgen Grunwald, правен съветник, и г-н Berend Jan Drijber от правната Ж служба, в качеството на представители,

предвид изложеното в доклада за съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на Metronome Musik GmbH, Music Point Hockamp GmbH, германското, италианското, Съвета и Комисията в съдебното заседание от 21 октомври 1997 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 22 януари 1998 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 18 април 1996 г., постъпило в Съда на 13 юни 1996, Landgericht (Районен Съд) Cologne, е отправил към Съда на Европейските общности съгласно член 177 от Договор за ЕО преюдициално запитване относно действителността на член 1, параграф 1 от Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992г. относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ 1992 г., L 346, стр. 61, наричана по-долу „Директивата”).

2. Този въпрос беше повдигнат в рамките на производството между Metronome Musik GmbH (наричано по-долу „Metronome”), производител на звукозаписи, включително и на компакт дискове, и Music Point Hockamp GmbH (наричано по-долу „Hockamp”), чиято дейност включва и наемането на компакт дискове.

3. Член 1, параграф 1 от Директивата изисква държавите-членки да осигурят право да се разреши или забрани търговското право на наем и на заем на оригинали и копия на произведения на авторското право и други произведения с

такова съдържание. Съгласно член 1, параграф 4, тези права не са изчерпват с продажбата им или с друг акт на разпространение. Накрая, според разпоредбата на член 2, параграф 1, изключителното право да се разреши или забрани търговското право на наем и заем принадлежи на автора по отношение на оригиналите и копията на неговите произведения, на изпълнителя по отношение на стабилността на изпълненията му, на звукозаписния продуцент по отношение на звукозаписите му и на продуцента на филми по отношение оригиналите и копията на филмите му.

4. Съгласно член 9 от Директивата, специфичните разпоредби отнасящи се до правото на наем и заем и по-специално тези на член 1, параграф 4 могат да бъдат отнесени и до правото на разпространение, което е изключително право да станат обществено достояние посочените по-горе обекти чрез продажба или по друг начин не се изчерпва с изключение на случаите, когато първата продажба в Общността на този обект е реализирана от притежателя на правото или с негово съгласие.

5. Накрая член 13, който се отнася до приложимостта на Директивата във времето, позволява на държавите-членки, съгласно параграф 3, да осигурят на притежателите на права, възможността да разрешат наемането на обекти на трети лица или придобити преди датата на влизане в сила на Директивата - 1 юли 1994 г.

6. В Германия, наложените с директивата задължения, влизат в сила със Закон от 23 юни 1995 г. (BGBl. I, стр. 842), който измени Urheberrechtsgesetz от 9 септември 1965 г. (Авторско право, BGBl. I, 1273, наричан по-долу „the UrhG”). По-специално, този закон премахва наема от групата права на „последващо разпространение”, което е законно, когато оригиналът на произведението или копията се разпространяват със съгласието на притежателя на правото на разпространение.

7. С оглед на новите разпоредби на UrhG, Metronome, който е произвел компакт диска „Planet Punk”, записан от групата „Die Ärzte” и издаден на 15 септември 1995 г., е поискал да се издаде ограничителна заповед за наемането на компакт диска.

8. На 4 декември 1995 г., съдът е постановил определение в обезпечително производство, с което е ограничил ответника да не предлага под наем компакт диска или самият той да го наема в пределите на Германия.

9. Нокамп подава жалба срещу постановеното определение, като претендира, че посочените по-горе разпоредби на директивата и приложението им в UrhG противоречат на основните права, гарантирани от правото на Общността и от конституционното право и по-специално на правото на избор на търговия или професия.

10. В хода на производството, Landgericht Köln е изразил съмнения относно законността на изключителното право на наем, което оказва неблагоприятно влияние върху упражняването на търговска дейност, която до този момент не е

била ограничавана. Затова, националният съд решава да се обърне към Съда на ЕО със следния преюдициален въпрос:

„Дали въвеждането на изключителното право на наем противоречи на принципа за изчерпване на правата на разпространение по смисъла на член 1, параграф 1 от Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 г. относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост е съвместимо с правото на Общността, по-специално с основните права, гарантирани от Общността?

11. Metronome, германското, френското, италианското правителство и правителството на Обединеното кралство, Съветът и Комисията считат, че Директивата е действителна. Те поддържат, че изключителното право на наем, което е и предвидено в международни конвенции, по които Общността и държавите-членки са страни, отразява целите на общия интерес в областта на интелектуалната собственост и не накърнява същността на правото да се упражнява професия или търговия.

12. Нокамр твърди обаче, че въвеждането на подобно право с Директивата трябва да се разглежда като недействително, тъй като засяга основното право на защита, което регулира дейностите по наемане, включително правото свободно да се упражнява професия или търговия, както и защото се установява нелоялна конкуренция в държавите-членки, в които дейността е извършвана независимо от звукозаписните продуценти.

13. От мотивите на заявката, с която се обърнаха страните и от формулировката на въпроса, става ясно, че националният съд е загрижен относно въвеждането на принципа за изключителност на правото на наем, тъй като е възможно да наруши принципа за изчерпване на правата на разпространение в случай, че притежателят на правото или с негово съгласие предложи за продажба произведения, обекти на авторско право.

14. Този принцип е установен в практиката на Съда на ЕО, съгласно който докато член 36 от Договора за ЕО позволява отклонения от основния принцип за свободно движение на стоки поради факта, че правата, признати в националното законодателство, са обект на защита от индустриалната и търговската собственост, то подобни отклонения са разрешени само до степен, в която са оправдани, тъй като защитават правата, които образуват същността на правото на собственост. Обаче изключителното право, гарантирано от законодателството на държава-членка в областта на индустриалната и търговската собственост на държавите-членки, е изчерпано, когато един продукт е законно предоставен за разпространение на пазара в друга държава-членка от действителния собственик или с негово съгласие (вж., по-специално Решения от 20 януари 1981 г., по съединени дела 55/80 и 57/80 Musik-Vertrieb Membran и K-tel International, Recueil, стр. 147, точки 10 и 15, и дело 58/80 Dansk Supermarked, Recueil, стр.181, точки 11).

15. Въпреки това, докато Съдът отбелязва в Решението от 17 май 1998 г. по дело 158/86 Warner Brothers и Metronome Video, Recueil, стр. 2605), че литературните и художествените произведения могат да бъдат обект на търговска

експлоатация по начини, различни от продажба на техни звукозаписи и копия. Това се прилага в случаите, когато например наемът на видео касети, които достигат до различни потребители на пазара представлява важен потенциален източник на приходи за създателите на филми.

16. В тази връзка, Съдът отбелязва, че като се разрешава право на ползване само при продажба на частни лица и на лица, които наемат видео касети е невъзможно да се гарантира на създателите на филми възнаграждение, което се отразява на броя на случаите, когато в действителност има наем на видео касети и което им осигурява задоволителен дял от наемния пазар. В този смисъл закони, които осигуряват специфична защита на правото да се наемат видео касети се основават на мотивите за закрила на индустриалната и търговската собственост съгласно член 36 от Договора на ЕО (Warner Brothers и Metronome Video, цитирано по-горе, точки 15 и 16).

17. В същото решение Съдът също отхвърля аргумента, че създател на филм, който е предложил видеокасета с филма си за продажба в държава-членка, чието законодателство не съдържа разпоредби за изключително право на наем трябва да приеме последиците от избора си и изчерпването на правото му да ограничи наемането на тази видеокасета във всяка друга държава-членка. Където националното законодателство указва на автори специфично право на наем на видеокасети, това право не би имало смисъл, ако собственикът му не е в състояние да разреши упражняването му (параграфи 17 и 18).

18. Както правилно отбелязва генералният адвокат в точка 14 от заключението си, разпространяването на звукозаписи не може по дефиниция да указва други форми на експлоатация на защитените произведения, каквато е наемането, които са различни от продажба или друга форма на разпространение. Също както правото да се разгласи публично произведение (вж. в този смисъл Решението от 13 юли 1989 г. по дело 395/87 Tournier, Recueil, стр. 2521, точки 12 и 13), правото на наем си остава едно от изключителните права на автора и продуцента, независимо от физическата продажба на записа.

19. По този начин направеното разграничение в директивата между действието на специфичното право на наем и заем, към които се отнася член 1 и действието на правото на разпространение според член 9, и определено като изключително право да се разгласи едно произведение чрез продажба, е гарантирано. Първото от двете права не е изчерпано от продажбата или по друг начин на разпространение, докато второто може да бъде изчерпано, но само и единствено, когато първата продажба в рамките на Общността се осъществи от собственика или с негово съгласие.

20. Въвеждането на изключителното право на наем в законодателството на Общността не би могло да представлява в този смисъл нарушение на принципа на изчерпване правото на разпространение, чийто цели и обхват са различни.

21. Нещо повече, съгласно установената практика на Съда, свободата на избор на професия или търговия, както и правото на собственост представляват част от общите принципи на правото на Общността. Обаче, тези принципи не са абсолютни и трябва да бъдат разглеждани във връзка със социалната им

функция. Затова, упражняване правото на собственост и свободата на избор на професия или търговия могат да бъдат ограничавани с оглед на това, че всякакви ограничения в действителност отговарят на целите, преследвани от Общността и в тази връзка не представляват прекомерна или крайна намеса, която накърнява същността на гарантираното право. (вж., по-специално Решение от 17 октомври 1995 г. по дело C-44/94 *Fishermen's Organisations* и др., *Recueil*, стр. I-3115, точка 55).

22. Целта на Директивата е да установи единна правна защита в Общността върху правото на наем и заем и определени права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост. Съгласно първите три съображения подобно уеднаквяване има за цел да премахне различията между националните закони, които създават ограничения в търговията, водят до нелоялна конкуренция и пречат постиженията и правилното функциониране на вътрешния пазар. Както е отбелязано, по - специално в четвъртото, петото и седмото съображение от директивата, правото на наем, което като резултат от нарасналата опасност от пиратство, и поради изключителна важност за икономическото и културно развитие на Общността трябва да гарантира, че авторите и продуцентите могат да получават съответен приход и да преодолеят високо-рисковите инвестиции, необходими за продукцията на филми и звукозаписи.

23. Тези цели в действителност съвпадат с целите на общия интерес, преследвани от Общността. Трябва да се има предвид, че в закрилата на литературните и художествени произведения, които принадлежат към търговската и индустриална собственост, съгласно член 36 от Договора на ЕО, се намират основанията на общия интерес да се легитимира ограничаването на свободното движение на стоки (вж. Решение *Warner Brothers* и *Metronome Video*, цитирани по-горе, точка 11). Трябва да се отбележи също така, че културното развитие на Общността оформя част от целите, определени в член 128 от Договора на ЕО, изменени с Договора за Европейския съюз и насочени предимно към стимулиране на създаване на художествените и литературни произведения.

24. Заедно с това, заключението на ответника в процеса относно включването на продуцентите на звукозаписи сред бенефициентите на изключителното право на наем, изглежда оправдано с оглед защитата на изключително високорисковите инвестиции, необходими за създаването на записи и са от голямо значение, за да продължат авторите да създават произведения. Както е обяснил генералният адвокат в точка 26 от заключението си, предоставянето на изключително право на продуцентите със сигурност представлява най-ефикасната форма на защита, като се има предвид развитието на новите технологии и нарасналата опасност от пиратство, за което благоприятстват улеснените условия на възпроизвеждане на записите. При липсата на подобно право, е много вероятно възнаграждението на тези, които влагат средства в създаването на подобни продукти да престане да бъде прилично гарантирано и неизбежно да окаже влияние върху създаването на нови произведения.

25. Нещо повече, както беше посочено от повечето тези, изложили съображения, задължението да се установи изключително право да се разреши

или забрани търговското право на наем на тези продукти за продуцентите на звукозаписи и други притежатели на права, свързани със записите, е в съответствие с разпоредбите на Споразумението относно свързаните с търговията аспекти на правата на интелектуалната собственост (ТРИПС), приложени към споразумението, с което се създава Световната Търговска Организация, подписани в Маракеш на 15 април 1994г. и одобрени с Решение 94/800/ЕО на Съвета от 22 декември 1994г., отнасящи се до заключението от страна на Европейската комисия в рамките на нейната компетентност, до споразуменията, постигнати в многостранните преговори в рамките на Уругвайския кръг (1986 г. - 1994 г.) (ОВ 1994 г., L 336, стр. 1).

26. По този начин принципът за свободен избор на професия или търговия не може да бъде разглеждан отделно от общите принципи на защита правата на интелектуалната собственост и международните задължения, които е поела в тази сфера Общността и държавите-членки. Тъй като изглежда, че преследваните цели не биха могли да бъдат постигнати чрез мерки, които да закрилят предприемчивата свобода на личностите или дейностите им по търговското наемане на звукозаписи, последиците от установяването на изключително право на наем не могат да бъдат разглеждани като прекомерни или крайни.

27. Трябва също така да се отбележи, че независимо от междинните мерки, установени с член 13, Директивата няма отношение към премахване на всякакви възможности за сключване на наем. Тези, които извършват дейност по отдаване под наем могат да водят преговори с притежателите на права да получат разрешение да наемат въпросните обекти или чрез договор при условия, приемливи и за двете страни.

28. Относно твърденията на ответника в процеса, че резултат от пълната забрана за наемане, установена от определени групи от звукозаписни продуценти, ще се изрази в нелоялна конкуренцията, трябва да се отбележи, че дори и да се докаже такава конкуренция, то тя няма да е пряка последица от оспорваните разпоредби, чиято цел няма за предмет непременно да се насърчават заинтересованите страни системно да забраняват наема на техни продукти само с цел да премахнат конкурентите си от наемния пазар.

29. Отговорът, който трябва да се даде на националния съд, е, че изследването на предоставения въпрос показва, че няма причини да се оспорва законността на член 1, параграф 1 от Директивата.

По съдебните разноски

30. Разходите, направени от германското, френското, италианското правителство и правителството на Обединеното кралство, от Съвета на ЕС и от Комисията на Европейските общности, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе относно разноските.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите, отправени от страна на Landgericht Köln с
Определение от 18 април 1996 г., реши:

Проучването на отнесения въпрос установи, че няма причини да се оспорва законността на член 1, параграф 1 от Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 28 април 1998 година.

Подписи